

משנה מעשרות פרק א

Mishnah Ma'aserot, chapter 1

(1) They [the Sages] laid down a general rule regarding [all dues and] tithes: Whatever is considered food and is guarded [i.e., is not ownerless] and [is planted and] grows out of soil [thus excluding mushrooms], is liable to tithes. They further laid down another general rule: Whatever is considered food both at the beginning and at the conclusion of its growth [such as vegetables] although one withholds from picking it in order that it [ripen and] grow larger, is liable [if picked] to tithes regardless whether it is picked in its earlier, or later stages of ripening. However, that which is not considered food in its earlier stages, but only in its later stages [such as certain varieties of fruit], is not liable until it is considered food.

(2) [Since fruit are not liable until they are considered edible thus] when do fruit become liable to tithing? Figs — from the time [their tops turn white and] they are referred to as *bohal*. Grapes and wild grapes — in the early stages of ripening [when the seeds become visible through the skin]. Red berries and mulberries — after they become red, so too all red colored fruit [are liable] after they become

רבנו עובדיה מברטנורא

א כלל אמרו במעשרות כל שהוא אוכל. למעוטי סטים שקורין בערבי ני"ל וקוצ"ה שקורין בערבי אלעצפ"ר שאלו אינן אוכל. אע"פ שהן נאכלים ע"י הדחק. ואינם חייבים במעשרות: **וגדוליו מן הארץ.** למעוטי כמהין ופטירות. וכל הני ילפינן מקרא דכתיב (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו', את כל תבואת, דומיא דתבואה שהוא אוכל. זרעך, המיוחד לך פרט להפקר שאין לו בעלים מיוחדים. זרעך, דבר שזורעים אותו ומצמיח, פרט לכמהין ופטירות שאינן נזרעות. **כל שתחילתו אוכל וסופו אוכל:** כגון ירקות שמיד כשהן גדילים ראויין לאכילה ומשמרין אותו עד שיגדל ויוסיף אוכל. **חייב קטן וגדול:** שהרי ראויין לאכילה בין גדולים בין קטנים. **וכל שאין תחילתו אוכל:** כגון מיני פירות. **אינו חייב עד שיעשה אוכל:** דכתיב (ויקרא כז) מזרע הארץ מפרי העץ, עד שיגדל ויעשה פרי. **ב מאימתי הפירות חייבים במעשרות:** דתחילתן אינו אוכל, וצריך ליתן שיעור לכל פרי ופרי מאימתי יגיע זמנו להיות ראוי לאכילה. **משיבחוילו:** תחילת בישולם קרוי בוחל. ודוגמא לזו תחילת ימי הנעורים באשה קרוי בוחל. ומפרש בגמרא משילבין ראשיהם זהו התחלת בישולם. **האבשים:** מין ממיני הענבים הרעים, כמו ויעש באושים (ישעיה ה). **משהבאישו:** שנתבשלו כל כך עד שהחיצנים שבפנים נראים מבחוץ מתוך הקליפה. ואשכול שיש בו גרגיר אחד שהגיע לשיעור

red. Pomegranates — after they become soft, dates — after they begin to swell [and develop cracks in their skin]. Peaches — after they develop red veins, walnuts — from the time the inner nut separates from the shell. Rabbi Yehudah says: Walnuts and almonds after their kernel skins have been formed [which is a later period, the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (3) Carobs [are liable for tithing] — after they form dark spots, so too all black-colored fruit after they form black spots. Pears, crustumelian pears, quinces and medlars — after their fuzzy surface fades [and begins to grow bald and smooth]. Similarly all white colored fruits after their fuzzy surface fades [are liable for tithing]. Fenugreek when its seeds can be planted and can grow [when the seeds sink when placed in water that would be a sign that they can grow if planted. All of the

aforementioned signs in mishnah 2 and 3, signal that the produce has ripened a third (Rosh)]. Grain and olives after they ripen one third.

(4) Regarding vegetables: Cucumbers, gourds, watermelons and melons and

רבנו עובדיה מברטנורא

זה, הוי כולו חיבור למעשרות. והאוג: אילן שפירותיו אדומים וקורין לו בלע"ז קורניאול"י. והתותים: בערבי תות"י, ובלע"ז מורא"ש. משימסו: משיתמעך האוכל מתחת ידו. ואם הגיעה אפילו פרידה אחת של רימון לשיעור זה, כל הרימון חייב במעשרות. משיטילו שאור: משפחתו כשאור שיש בו סדקים. משיטילו גידים: כשמתחילים להתבשל נראים בהם כמין גידים אדומים. משיעשו מגורה: משיבדל האוכל מן הקליפה החיצונה ויהיה האוכל כאילו מונח במגורה דהיינו ארצר: נמשיעשו קליפה: הקליפה התחתונה הסמוכה לאוכל, ואינה נעשית אלא לאחר גמר בישול הפרי. ואין הלכה כר' יהודה. ג משינקדו: משיהיה בהם נקודות שחורות, כי בגמר בישולם הם מתחילים להשחיר. וכל השחורים: כגון ענבי הדס וענבי סנה. אגסים בערבי אג"ס, ובלע"ז פירא"ש. קרוסטומלין: תפוחים קטנים הדומים לעפציס שקורין מיל"ן. פרישין: קונדוני"ש בלע"ז, ובערבי ספרג"ל. עוזרדין: בערבי זערה"ד, ובלע"ז סורב"ש. משיקרו: פירות הללו בקטנן מכוסים שערות דקות כמין נוצה וכשיתחילו להתבשל נקרחים מעט מעט ובגמר בישולם נופל הכל. התלתן משתצמח. משהיה נגמר בבישולו עד שאם היו זורעים אותו היה צומח. וסימן לידע מתי הגיע לשיעור זה, נתן אותו לתוך המים וכל פרידה ששוקעת רובה במים בידוע שאם יזרענה תצמיח, ודרשינן לה מדכתיב (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך, דבר שהוא נזרע ומצמיח. משיכניסו שלישי: שנתגדלו שלישי ממה שעתידין להתגדל, אי נמי כשבא לעצרן ולסחטן מוציא מהן עכשיו שלישי ממה שמוציא כשנתבשלו

[regarding fruit trees —] apples and citrons — these are liable [if picked] in the earlier or later stages of ripening, [since they are edible in either case]. Rabbi Shimon [does not consider edible and] exempts the citron in the earlier stages [the *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. [Bitter almonds are only edible when small; sweet almonds are only edible when large, thus] the condition in which bitter almonds are liable exempts sweet almonds, and the condition in which sweet almonds are liable exempts bitter almonds. [This period is referred to as *onat hama'aserot* — season of tithes, when the produce may be tithed if picked].

(5) [Although when produce has ripened a third, it may be tithed, however, one may eat of it incidentally without intending to make a meal out of it, before its having been tithed and may do so until the produce reaches the point of being completely harvested and stored. This is referred to as reaching the *goren* — **threshing floor**, at which point its work is considered complete and one may no longer eat of it at all, until tithed.] When is the threshing floor for tithes [at which time even a chance meal is no longer permitted]? Cucumbers and gourds — after their fuzz is removed, or if was not removed, after it has been piled up into piles. Melons — as soon as [their fuzz is removed and] they become smooth; if they have not become smooth, when they are stored away in its storage area. Vegetables which are customarily [sold] tied in bundles — from the time they are tied in bundles and if they were not tied in bundles, after the storage vessel

רבנו עובדיה מברטנורא

יפה. ד ובירק הקישואים והאבטיחים: הכי קאמר, ארבעה מינים הללו בירק שהן הקישואים והאבטיחים והדלועין והמלפפונות, ובפירות האילן התפוחים והאתרוגים, חייבים בין גדולים בין קטנים לפי שתחילתן אוכל וסופן אוכל והן נאכלים בין גדולים בין קטנים. ר' שמעון פוטר את האתרוגין בקטנן; דסבירא ליה שאין נאכלים קטנים ולא היו תחילתן אוכל. ואין הלכה כרבי שמעון. שקדים המרים נאכלים בקטנן ואין נאכלים בגדלן, ושקדים מתוקים איפכא. ה איזהו גרנן למעשרות: אימתי הוקבעו הפירות למעשר ואסור לאכול מהן עראי, כמו התבואה בגורן. שאף על פי שהגיעו הפירות לעונת המעשרות עדיין מותר לאכול מהן עראי עד שיהא גרנן למעשרות. משיפקסו: משינטל פיקס שלהם, והוא שער הצומח בהן כשהן קטנים וכשנתבשלו כל צרכן נושר. משיעמיד ערימה: שיעשה מהן כרי. משישלק: שילוק לאבטיח כמו פיקוס לדלועים. מוקצה: לפי

והמלפפונות, התפוחים והאתרוגין, חייבים גדולים וקטנים. רבי שמעון פוטר את האתרוגים בקטנן. החיב בשקדים המרים, פטור במתוקים, החיב במתוקים, פטור במקרים: ה איזהו גרנן למעשרות, הקישואים והדלועים, משיפקסו. ואם אינו מפקס, משיעמיד ערימה. אבטיח, משישלק. ואם אינו משלק, עד שיעשה מקצה. ירק הנאגד, משיאגד. אם אינו אוגד, עד שיימלא את

has been filled. If he does not want to fill the vessel [i.e., he wants to fill three vessels, and has only partially filled the first vessel, he may eat of it by chance] until after he gathers all that he wants [in our case, three full vessels]. [Produce which is usually packed in a] basket — when it's been covered; if it has not been covered,

then after the vessel has been filled with them. If the vessel has not been filled with them, then after he gathers all that he wants. When does all this apply? When one brings it to the market; but if he intends to bring it into his own home he may take a chance meal of it until it reaches his home [for untithed produce is not liable to tithes until it sees the **front of the house**. This is deduced from the verse “Then you must say before the Lord your God: I have removed the holy from the **house**” (Deuteronomy 26:13, Baba Metzia 88a). Biblically, speaking, only when tithes actually reach the front of the house are they obligated to be tithed. However, the Rabbis instituted that the obligation for tithes are fixed, when their preparation is complete and it reaches his yard (3:5), or even when their preparation were not complete but they were intended for sale as the case above, or cooked/salted (4:1), if *terumah* was set aside from it, and shabbat (4:2),

[ועיין ברמב"ם הל' מעשר פ"ד ה"א-ב].

(6) Dried split pomegranates, raisins and carobs are liable [to tithes] after they are stacked. Onions, after they are stripped [of the outer soiled layer] if they are not stripped, then [they are liable] after they are stacked; grain as soon as the pile

רבנו עובדיה מברטנורא

שאין עושים ערימה מן האבטיחים אלא שוטחים אותם ומקום שוטחים בו הפירות קרוי מוקצה. ירק הנאגד: שדרכו למכרו אגודות. ואם אינו ממלא את הכלי: כגון שרוצה למלאות שנים או שלשה כלים, אוכל מכל אחד עראי עד שימלא את האחרון. כלכלה: המלקט ירק לתוך הכלכלה דהיינו סל. משיחפה: את הירק בהוצין או בעלין שדרכן לכסות בו. במה דברים אמורים: שזהו גרנן למעשרות, במוליק לשוק למכור, דלאו בדעתו הדבר תלוי, שמא ימצא לקוחות ויהיו הפירות טובלים שהמקח קובע למעשרות. אבל במוליק לביתו אוכל עראי עד שמגיע לביתו: דבדעתו תלוי הדבר, ולא יהיו הפירות טובלים עד שגיע לביתו, שהטבל אינו חייב במעשר עד שיראה פני הבית דכתיב (שם כו) בערתי הקדש מן הבית. ו הפרד: רגילין היו לפרד ברימונים וליבשן, ואותן הגרגרים יבשים קרויין פרד על שם שמפרידים אותן כדי שתכנס בהן [החמה] מכל צד. משיפקל: כמו משיקלן

has been smoothed, and if it wasn't smoothed, [then he is liable] after it has been stacked. Pulse [which when picked contains pieces of earth, is liable] after it had been sifted, if it wasn't sifted, after the pile has been smoothed. Even after it had been smoothed he may still take from the stalks [that remained unthreshed], and from the sides of the pile [that weren't smoothed] as well as from that which

מְשִׁיעֵמִיד עֲרָמָה. הַתְּבוּאָה, מְשִׁימְרָח. וְאִם אֵינוּ מְמַרְח, עַד שְׁיַעֲמִיד עֲרָמָה. הַקְּטָנִיּוֹת, מְשִׁיכְבוֹר. וְאִם אֵינוּ כּוֹבֵר, עַד שְׁיִמְרָח. אִף עַל פִּי שְׁמֵרָח, נוֹטֵל מִן הַקְּטָעִים וּמִן הַצְּדָדִים וּמִמָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַתְּבֵן וְאוֹכֵל: ז' הֵיזֵן, מְשִׁקְפָה. אִף עַל פִּי שְׁקֵפָה, קוֹלֵט מִן הַגַּת הָעֵלְיוֹנָה וּמִן הַצְּנֹר, וְשׁוֹתָהּ. הַשְּׂמֹן, מְשִׁירֵד לְעוֹקָה. אִף עַל פִּי שְׁיֵרֵד, נוֹטֵל מִן הָעֵקֶל וּמִבֵּין הַמְּמָל וּמִבֵּין הַפְּצִיּוֹת, וְנוֹתֵן לְחֵמִיטָה וְלִתְמַחֲוֵי, אֲבָל לֹא יִתֵּן לְקֹדֶרֶה וְלִלְפָס כִּשְׁהֵן רוֹתְחִין. רַבִּי

was not separated from its husk, and eat [incidentally].

(7) Wine [is liable to be tithed] after it has been skimmed [to remove the floating husks and kernels from the bottom of the pit, to where the wine eventually flows]; but though it has been skimmed he may take from [that which remained in] the upper wine-press [pit where the grapes are trodden], or from the duct [where the wine flows to the bottom pit where it is stored] and drink. Oil [is liable to be tithed] after it has dripped [from the press] into the oil pit [beneath it]. But even after it has dripped into the pit he may take of the oil in the wicker bale [which contained olive pulp and was pressed further for more oil], or from the pulp under the upper stone press, or from between the press-boards. He may smear [untithed] oil on a [hot] cake, or a plate [in which hot food was placed which is a *kli sheni*], but not in a dish or pot while the contents are boiling [even after having been removed from the fire, since the content will cook the oil and once any produce is cooked it is prohibited to partake of it before being tithed, even

רבנו עובדיה מברטנורא

כלומר, משיסיר מעליהן הקילפות הרעות. משימרח: אחר שמנקין התבואה מן המוך שלה צוברים אותה במקום אחד בגורן, ומיפה פני הכרי, ומחליקין אותו, והוא הנקרא מירוח. משיכבור: לפי שרגילים לעקור הקטנית עם העפר צריך לכברם בכברה. קוטעים: שבלים קטועים שלא נידשו. מן הצדדים: צידי הכרי שלא נתמרח. וממה שבתוך התבן: שלא נזרה מן המוך. ז' משיקפה: משיסיר החרצנים והזגים שמעלה היין בתוך בור של יין בשעת רתיחתו: מן הגת העליונה: שעדיין לא ירד לבור. ומן הצנור: העשוי בפי הגת, והיין מקלח מן הצנור לבור, והיין שבגת או שבצינור עדיין לא נגרמה מלאכתו. לעוקה גומא שלפני בית הבד שהשמן יורד לתוכה. עקל: כלי העשוי מחבלים, שצוברים הזיתים לתוכו כשמכבידים הקורה עליהם. ממל: הרכב העליונה שטוחנין בה הזיתים. מבין הפצצים: שמן היוצא מבין הנסרים. המיטה: היא עוגה דקה, וכשמוציאין אותה מן התנור רגילים להחליק פניה בשמן, וקא משמע לן דלא חשיב כמבושל. שהאש קובעת למעשר, ואסור לאכול עראי

incidentally]. Rabbi Yehudah says: He may put it into anything [once removed from the fire], except into that which contains vinegar or brine [which aids the cooking process and only in such a case will the oil cook in the dish even after removal from the fire].

(8) A round cake of pressed figs [is liable to tithes] from the moment its surface has been smoothed [over with a liquid]. It may be smoothed [and rounded] with [the juice] of untithed figs or grapes [the juice is minute and inconsequential], but Rabbi Yehudah prohibits [smoothing with the untithed juice of figs or grapes]. If it is smoothed with grapes [since the juice is minute and inconsequential] it does not become susceptible to defilement [by becoming wet with liquid]. Rabbi Yehudah says: It [is not inconsequential and] does become susceptible [to defilement]. Dried figs are liable to tithes after they have been compressed [with a mallet or rod] into the barrel] as do figs stored in a bin after they have been pressed [by hand]. If one was compressing figs into a jar, or pressing them into a storage bin, and the jar broke, or the bin opened [and he now has to compress them again] one may not eat of them incidentally, Rabbi

Yose however, permits [it].

רבנו עובדיה מברטנורה

מכל תבואה ופירות וירקות שנתבשלו באור אבל האי לא חשיב בישול. וכן לתמחוי: דכלי שני הוא, ואינו מבשל. אבל לא יתן: שמן. לקדירה ולאלפס כשהן מרתחים: אף על פי שהעבירן מן האור ויאכל אכילת עראי, דכל זמן שהיד סולדת בהן חשיב כמבשל וקבעי למעשר. לכל הוא נותן: לכל אלפסין רותחין ולכל קדירות רותחות, הוא נותן, לאחר שהעבירן מן האור, ואינו קובע למעשר. חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: שחריפותו של חומץ וציר מסייע לבשל. ואין הלכה כר' יהודה. ח העיגול של דבילה: רגילין להחליק פניו במשקין והוא גמר מלאכתן למעשר. בתאנים ובענבים של טבל: במשקין היוצאים מתאנים וענבים של טבל, מחליקים בהם העיגול של דבילה ולא חשיבי כיון דאולי לאיבוד. ור' יהודה אוסר: דמשקין חשובין הם ואסורים משום טבל. ואין הלכה כר' יהודה בכלה מתניתין. המחליק בענבים: משפשף הענבים על עיגול של דבילה. לא הוכשר העיגול לקבל טומאה, דלא חשיב משקה זה שיצא מן הענבים, ובמשקה העומד לצחצח פליגי בה תנא קמא ורבי יהודה אי חשיב משקה אי לא. משידוש: מיבשים התאנים ואחר כך דשים אותם במקלות לתוך החבית, או מעגלין אותם בידיים לתוך האוצר, ודישת החביות ועיגול המגורה הוא גמר מלאכתן. לא יאכל מהן עראי: דקא סבר לא עליון צריך לתחתון ולא תחתון צריך לעליון וכבר נגמרה מלאכתן. ורבי יוסי סבר עדיין צריכין זה לזה ולא נגמרה מלאכתן. ואין הלכה כרבי יוסי.